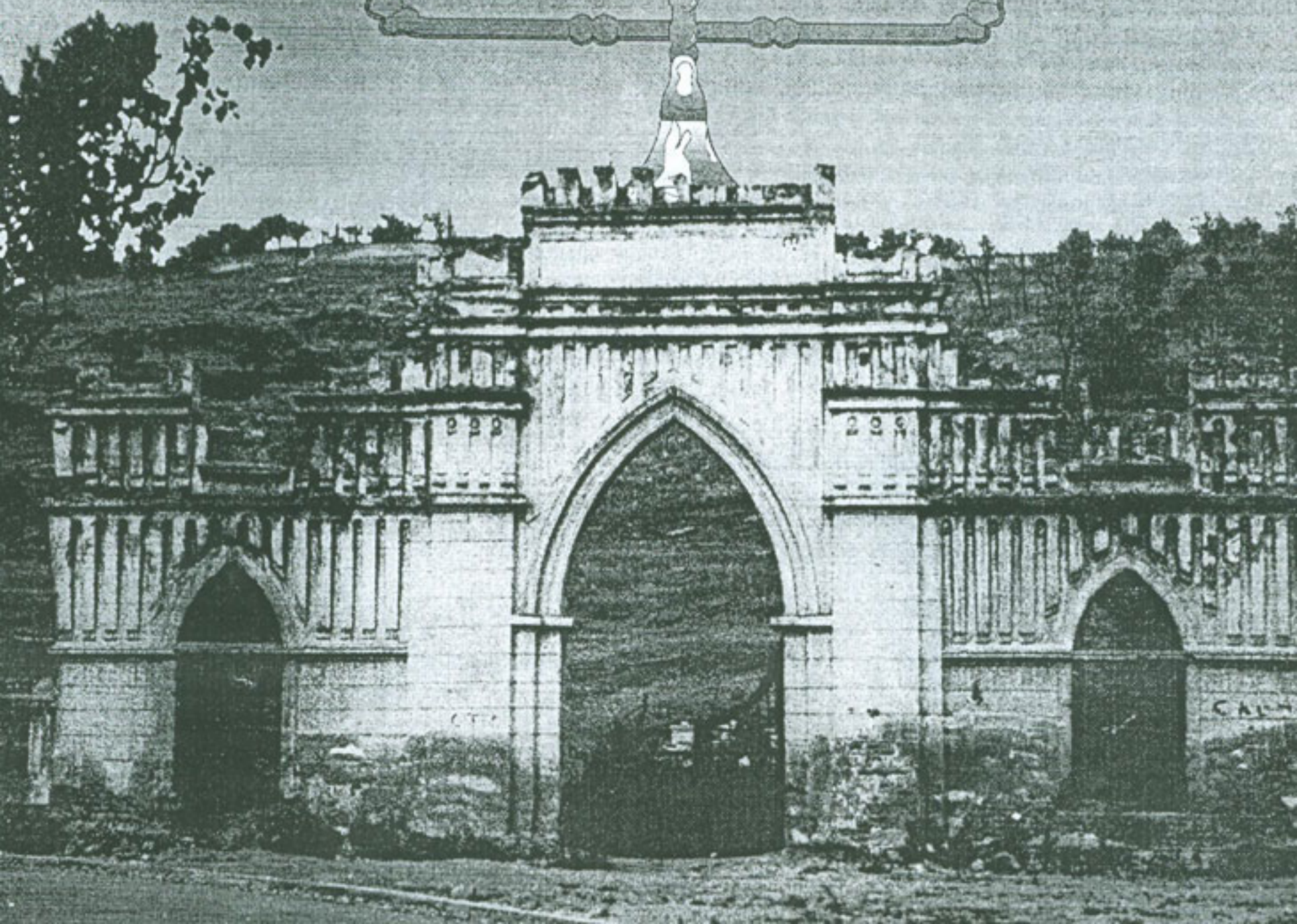
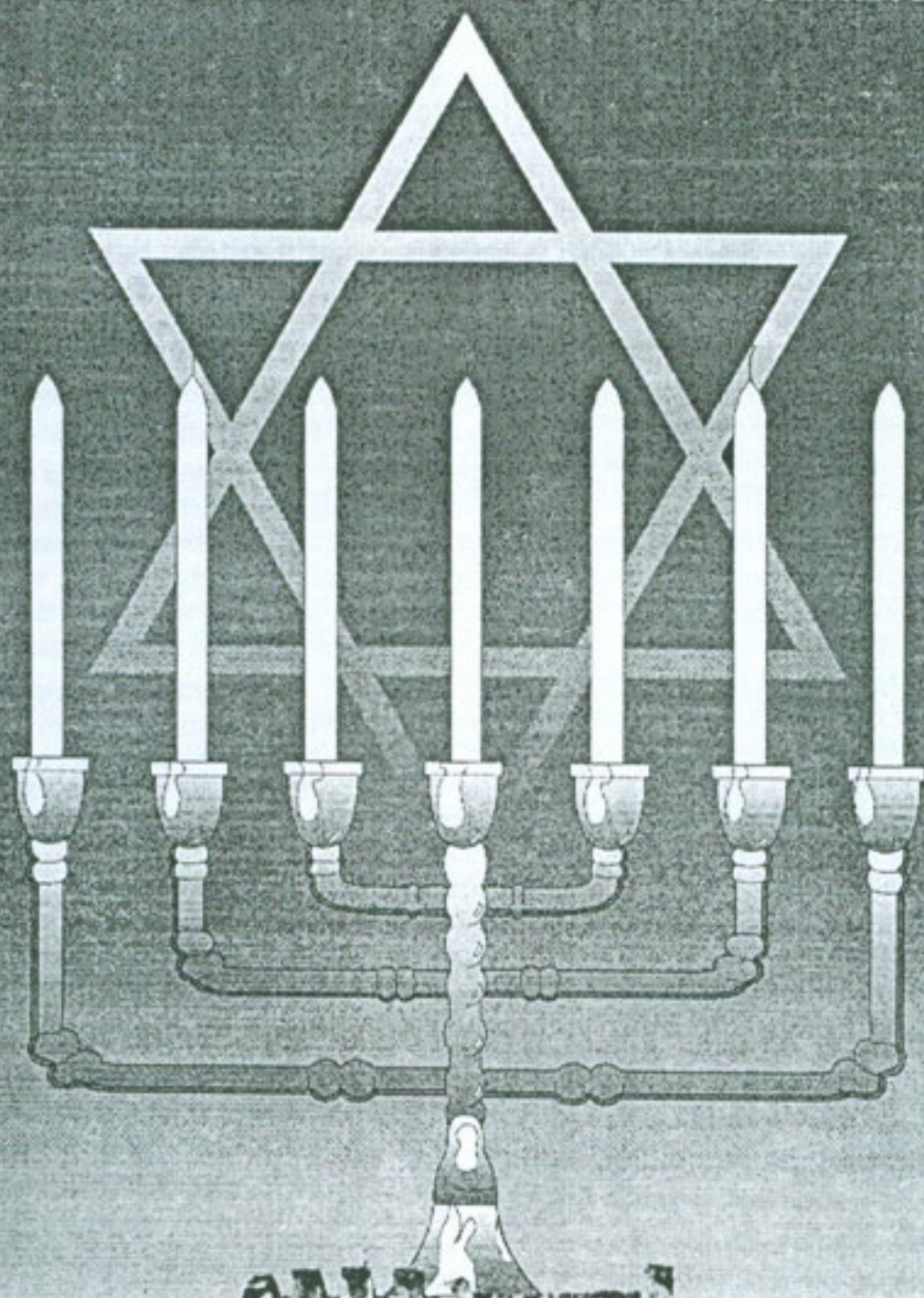

ПРОГРАМА СО ОПЕРАТИВЕН ПЛАН
ЗА УРЕДУВАЊЕ НА ЕВРЕЈСКИТЕ ГРОБИШТА ВО БИТОЛА

PROGRAM WITH OPERATIONAL PLAN
FOR THE RECONSTRUCTION OF THE JEWISH CEMETERY IN BITOLA

I ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА НОВАТА КОНЦЕПЦИЈА

Со Деталниот урбанистички план за станбена заедница „Стрелиште“ донесен 1976 година, во чии рамки влегува и комплексот на Еврејските гробишта, предложена е и начелна концепција за уредување на постојните Еврејски гробишта во Битола - во спомен парк (или меморијален комплекс).

Оваа концепција беше образложена на I седница на извршениот одбор на Здружението за уредување и одржување на Еврејските гробишта во Битола, одржана на 20.03.1997 година и по исцрпната дискусија, во која беа дадени нови предлози за измени и дополнувања на генералниот концепт даден во ДУП, се заклучи да една работна група составена од членови на извршниот одбор на Здружението ги согледа сите дадени предлози и сугестии и од како изврши консултација со претставници на Еврејската општина од Скопје, да понуди нов генерален концепт за уредување на овој споменички комплекс.

Откако членови на работната група извршија одредени консултации со претставници од Еврејската општина во Скопје и повторно рекогносцирање на теренот и објектите во состав на Еврејските гробишта, го достава до извршниот одбор својот предлог во вид на оперативна програма за уредување на Еврејските гробишта во Битола.

Во овој предлог е прифатена генералната концепција дадена во ДУП Еврејските гробишта во Битола да се уредат како спомен парк или меморијален комплекс. Меѓутоа, за разлика од предложената концепција со ДУП сега се предлага максимално почитување на постојната состојба, со нужни конзерваторски и реставраторски зафати на оние објекти каде е тоа потребно. Според тоа, отпаѓа и порано предвидената костурница на местото од некогашниот верски објект, во југозападниот агол на комплексот. Наместо таков објект (чија реконструкција од повеќе причини ја сметаме за нецелисходна и проблематична) се предлага изградба на споменик кој ќе го симболизира историското постоење на Еврејскиот народ на овие простори и неговиот трагичен егзодус во 1943 година. Стилските обележја на споменикот треба да бидат во духот на традиционалната култура на Еврејскиот народ. Овој споменик се предлага да биде лоциран во непосредна близина до објектите што го формираат влезниот портал во комплексот, на заравнето плато (поплочена површина) издигната за околу 1.00 м. над котата на влезната порта.

До платото и споменикот ќе се иди со широки поплочени скали што ќе бидат изградени согласно идејниот проект за споменикот за кој ќе биде даден дополнително посебен програмски задаток. На тоа плато, пред споменикот, во знак на сеќавање на Евреите од овој град, ќе се одржуваат комеморативни собири, полагање на венци и цвеќе...

Двете простории што ја формираат влезната порта, по нивната реставрација ќе се адаптираат за нова намена (веројатно мала музејска поставка) која ќе биде договорена во согласност со Еврејската општина во Македонија.

Од влезната порта во комплексот, непосредно покрај јужниот ограден ѕид се предвидува да биде изградена поплочена патека од камени или бетонски блокови со димензии 50 x 50 x 5 см. и 50 x 25 x 5 см. поставени на подлога од чакал (или природно набиена земја) со фуги од 5 см. (или

без фуги). Оваа патека би водела до местото каде порано постоел верски објект, а на кое место се предвидува да биде изградена голема бетонска (или од делкан камен) жардињера засадена со сезонско украсно цвеќе.

Меѓу јужниот ограден ѕид и предвидената пешачка патека се предлага засадување на дрворед од високо зеленило, кое ќе биде сообразено со природните карактеристики на теренот и намената на комплексот, а ќе биде одредено во консултација (или со посебен проект) на стручни лица од областа на хортикултурата.

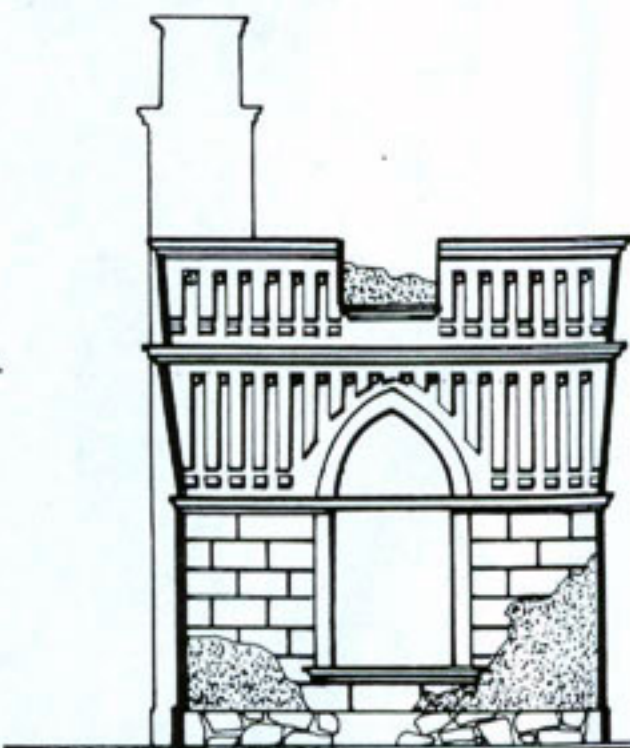
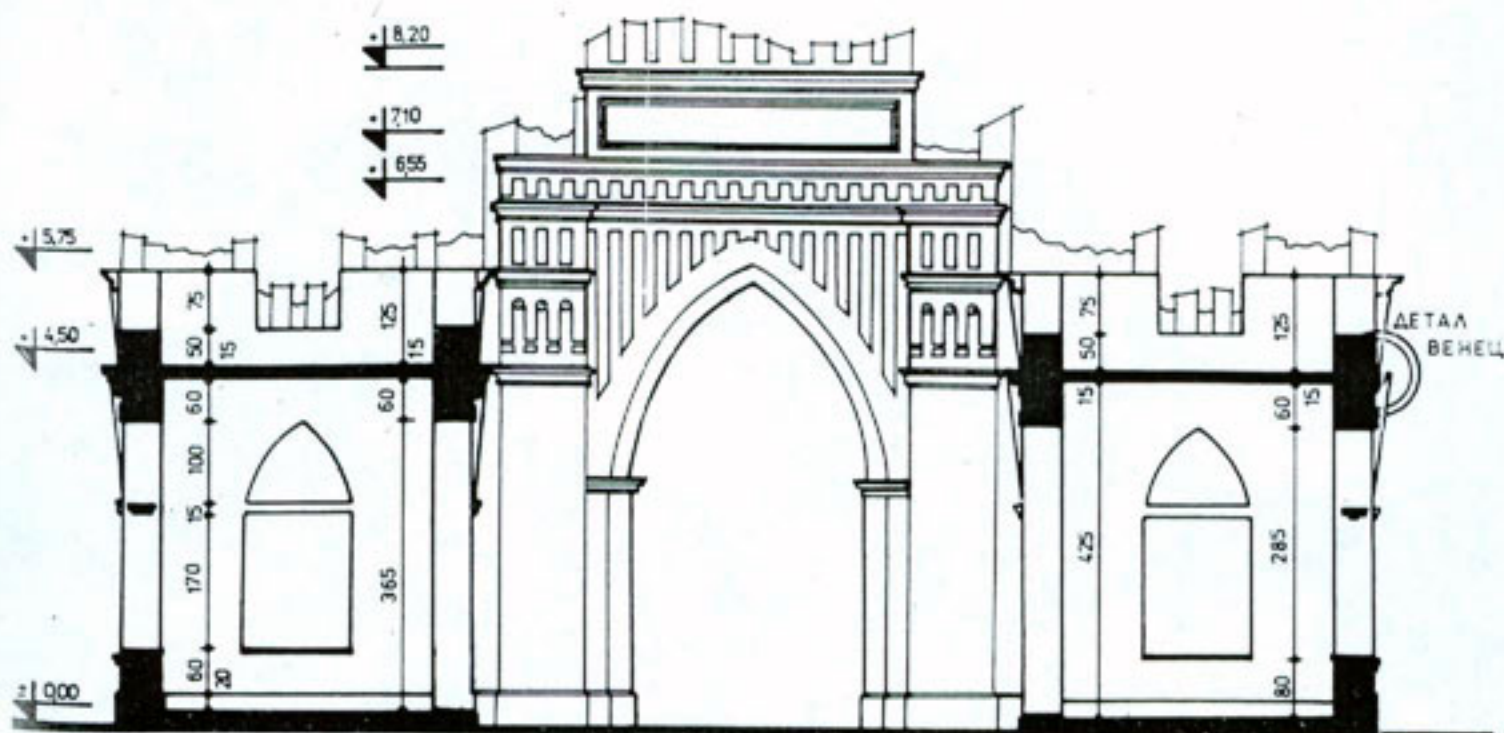
Со интервенциите во комплексот максимално ќе се почитува постојната состојба на гробовите, со конзерваторски зафати на оние места каде е тоа неопходно за да се спречи евентуалното натамошно рунирање на гробовите. Посебно ќе се интервенира во реставрацијата на надгробните плочи од понов датум, на кои има издлабени натписи со еврејско писмо и други споменички знаци и симболи. Ќе се превземе широка акција за чистење на оние гробови кои се вандалски исшарани со имиња и разни шари, со мрсна боја или разни спрејови. Со ваква акција ќе се интервенира и на оградните ѕидови за да се избришат сите натписи и шари со кои се сквернави меморијалниот карактер на спомен - комплексот и пиететот кон нашите некогашни граѓани.

Површините на оние места од оградните ѕидови каде е отпаднат малтерот ќе бидат предходно исчистени и санирани со продолжен малтер, а потоа целата површина на оградните ѕидови ќе биде испрскана со боја во пепеласто-сив тон, со што покрај покривањето на графитите ќе се постигне и единствен чист (едновременно и патиниран) изглед на целиот ограден ѕид од внатрешната страна на комплексот.

Со проект за хортикултурно решение на комплексот ќе се предвидат насади од високо зеленило, групации од декоративни грмушки и сезонско цвеќе на поголеми партерни површини, а помали групации околу гробовите или во бетонски (односно ѕидани) жардињери. Високото зеленило ќе се засадува покрај оградните ѕидови и на слободните површини, но така да не ги блокира визурите кон гробовите. Декоративните грмушки ќе се засадат околу групациите со гробови (кои ги има повеќе) оформувајќи така своевиден декоративен венец околу групираниите гробови. Внатре во групациите меѓу постојните гробови можни се насади од сезонско цвеќе со автохтон карактер за ова поднебје и составот на почвата.

За пристап до комплексот со моторни возила, со ДУП е предвиден паркинг вон оградниот ѕид, на неговиот југоисточен агол. Овој паркинг се прифаќа и со новиот концепт за просторното уредување на комплексот.

Од инфраструктурните инсталации неопходно е во комплексот да се изгради водоводна мрежа со неколку хидранти распоредени така да може ефикасно да се користат за наводнување на зеленилото, особено во жешките летни места. Канализационата инсталација е потребна само во делот кај влезната партија, со која би требало да се опфати и евентуалниот санитарен јазел кој би бил изграден на погодно место во или надвор од комплексот. Електричната инсталација е неопходна да се донеси во двата објекти од влезниот портал и евентуално за рефлекторско осветлување на централниот спомен - симбол. Ако се организира чуварска служба за комплексот, неопходната телефонска комуникација ќе може да се обезбеди со мобилен телефон.

I. JUSTIFICATION OF THE NEW CONCEPT

The Detailed Urban Plan (DUP) for the settlement „Streliste”, adopted in 1976 and which includes the complex of the Jewish Cemetery, proposed a principle concept for the reconstruction of the existing Jewish Cemetery in Bitola – into a memorial park (of memorial complex).

This concept was explained at the 1st session of the Executive Board of the Society for the Reconstruction and Maintenance of the Jewish Cemetery in Bitola, held on 20.03.1997, and after a thorough discussion when new proposals were made for changes and supplements to the general concept offered by the DUP, it was concluded that a work group should review all proposals and suggestions, and after consultations with representatives of the Jewish Community in Skopje, should offer a new general concept for the reconstruction of this monument complex.

After consultations with representatives of the Jewish Community in Skopje and a reconnaissance of the terrain and constructions of the Jewish Cemetery, the members of the work group submitted their proposal in the form of an operational program for the reconstruction of the Jewish Cemetery in Bitola.

This proposal adopts the general concept offered by the DUP to reconstruct the Jewish Cemetery in Bitola as a memorial park or complex. However, in contrast to the proposal from the DUP, this proposal now recommends a maximum preservation of the existing situation, with necessary conservation and restoration work where that is necessary. Therefore, the previously planned mausoleum on the location of the former religious building (whose reconstruction is considered to be unjustified and problematic for multiple reasons), the construction of a monument is proposed, which would symbolize the historical existence of the Jewish people in these regions and their tragic exodus in 1943. The stylistic markings of the monument should be in the spirit of the traditional culture of the Jewish people. It is proposed to locate this monument directly next to the constructions that form the entrance gate to the complex, on a flattened plateau (tiled surface), raised at around 1.00 m from the elevation point of the entrance gate.

Next to the plateau and the monument there will be wide tiled steps, built in accordance with the design project for the monument, to be resolved by an additional project task. On this plateau, in front of the monument, in memory of the Jews of this city, memorial gatherings will be held, placing of flowers, etc.

The two premises that form the gate, after the reconstruction, will be adapted for a new purpose (probably for a small museum exhibition), which will be agreed with the Jewish Community of Macedonia.

From the entrance gate to the complex, directly next to the south fence wall, a tiled path will be built from stone or concrete blocks with dimensions 50 x 50 x 5 cm and 50 x 25 x 5 cm, placed upon a gravel base (or naturally stamped down earth), with spacing of 5 cm between them (or without spacing). This path would lead to the former location of the

religious building, where it is planned to build a large concrete (or stone) flowerpot in which decorative flowers would be planted.

Between the south fence wall and the planned walking proposed to plant a row of trees, to fit in with the natural character of the terrain and the purpose of the complex, which will be determined after consultation with experts in the field of horticulture (or as a project).

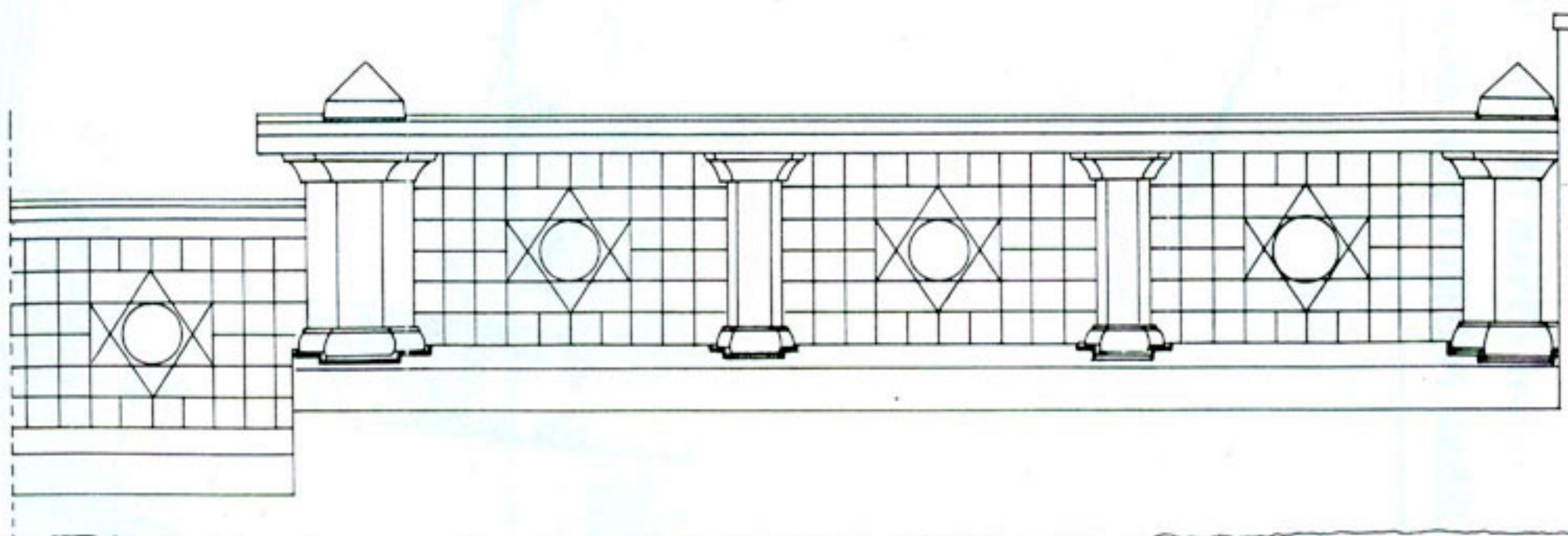
Interventions at the complex will take into maximum consideration the existing situation regarding the graves, with conservation work places where this is necessary in order to prevent further damage to graves. Special interventions will be made in the restoration of recent tombstones, inscribed with Hebrew text and other memorial symbols. A major cleaning action will be undertaken among tombstones that have various names and scribbles painted on them by various oil paint or various sprays. A similar cleaning action will take place on the fence walls, in order to erase the inscriptions and figures that desecrate the memorial character of the memorial complex and show reverence towards our former citizens.

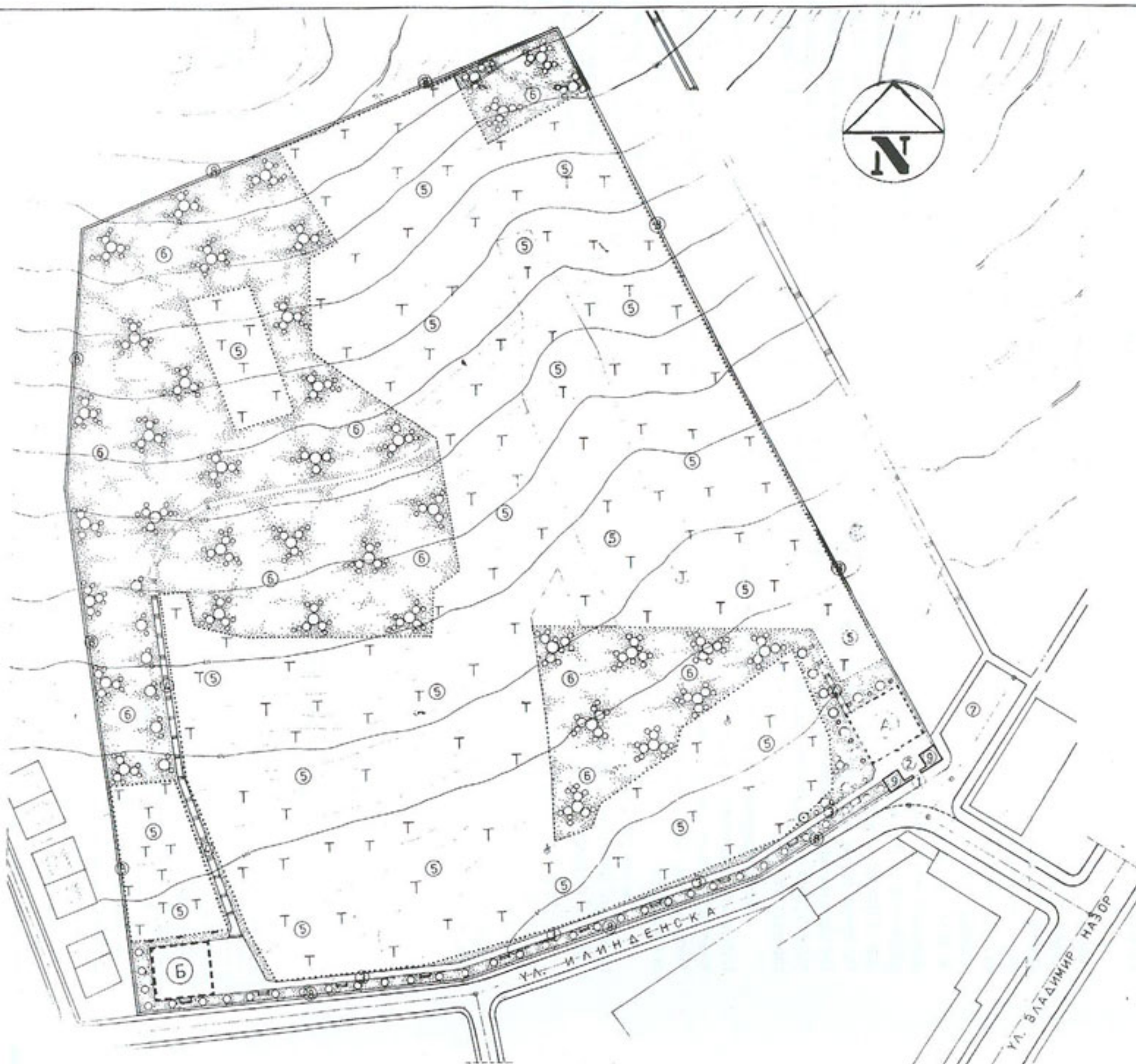
The areas on the fence walls where the plaster has fallen off will be previously cleaned and covered with new plaster, and then the surface of the fence walls will be spray-painted in ash-gray, which covering the graffiti will give a unique clean (and at the same time) effect to the whole fence wall on the inside of the complex.

The horticultural solution for the complex will provide planting of high plants, groups of decorative bushes and seasonal flowers for larger ground surfaces, and smaller groupings around the graves and concrete (or stone) flowerpots. The high plants will be planted along the fence walls and in free spaces, but without blocking the view on the graves. The decorative bushes will be planted around groups of graves (there are several), thus creating a kind of decorative wreath around grouped graves. Inside these groups among the graves, it is possible to plant seasonal flowers with an autochthonous character for the region and climate of soil.

The DUP foresees a parking lot for motorized access to the complex, outside the fence wall, at the south-east corner. This parking lot is acceptable for the new territorial planning concept for the complex.

Regarding infrastructure, it is necessary to build a water supply system inside the complex, with several hydrants arranged in a suitable way for effective irrigation of the greenery, especially during summer months. The sewerage system is necessary only in the part near the entrance gate, which should also cover the eventual sanitary construction to be built at a suitable location in/outside of the complex. It is necessary to bring the electrical power system to both constructions of the entrance gate and eventually for the reflector – lighting of the central monument. If a guard service would be organized for the complex, the necessary telephone link can be established by means of a mobile telephone.

НАМЕНА НА ПОВРШИНИТЕ

ЛЕГЕНДА

1. ВЛЕЗ ВО МЕМОРИЈАЛНИОТ КОМПЛЕКС
2. ВЛЕЗЕН ПОРТАЛ СО ПЕШАЧКО ПЛАТО
3. ПОПЛОЧЕНА ПАТЕКА СО ДРВОРЕД И КЛУПИ ЗА ОДМОР
4. ПОПЛОЧЕНА ПАТЕКА СО СКАЛИ
5. ПОВРШНИ СО ПОСТОЈНИ ГРОБОВИ
6. ПОВРШНИ ПЛАНИРАНИ ЗА ОЗЕЛЕНУВАЊЕ СПОРЕД ХОРТИКУЛТУРЕН ПЛАН
7. ПАРКИНГ ЗА ВОЗИПА
8. МАСИВЕН ОГРАДЕН СИД
9. ПРОСТОРИИ ОД ВЛЕЗНИОТ ПОРТАЛ
- A. ПЛАТО ЗА СПОМЕНИК НА БИТОЛСКИТЕ ЕВРЕИ
- B. ЦВЕТНА ПОВРШИНА СО БЕТОНСКА ЖАРДИЊЕРА ВО ФОРМА НА ДАВИДОВА СВЕЗДА

1. ENTRANCE IN THE MEMORIAL COMPLEX
2. ENTRANCE GATE WITH WALKING PLATE
3. PLATED PATH WITH A ROW OF TREES AND BANCHES FOR REST
4. PLATED PATH WITH STEPS
5. AREAS WITH EXISTING GRAVES
6. GREEN AREAS WILL BE DETERMINED IN CONSULTATION WITH EXPERTS IN THE FIELD OF HORTICULTURE
7. PARKING
8. STONE FENCE WALL
9. TWO SPACES IN ENTRANCE GATE
- A. PLATE FOR THE MONUMENT OF BITOLA JEWS
- B. FLAHER SURFACE WITH CONCRETE FLAHERPOT IN (WITH) FORM OF DAVID'S STAR

ПРОСТОРИОТ КОНЦЕПТ ЗА ПАРТЕРНОТО УРЕДУВАЊЕ И РЕСТАВРАЦИЈАТА НА МЕМОРИЈАЛНИОТ КОМПЛЕКС, Е ИЗГОТВЕН СПОРЕД УСВОЕНАТА „ПРОГРАМА СО ОПЕРАТИВЕН ПЛАН ЗА УРЕДУВАЊЕ НА ЕВРЕЈСКИТЕ ГРОБИШТА ВО БИТОЛА“— ДОНЕСЕНА НА СЕДНИЦА НА И. О. НА ЗАДРУЖЕНИЕТО ЗА УРЕДУВАЊЕ И ОДРЖУВАЊЕ НА ЕВРЕЈСКИТЕ ГРОБИШТА ВО БИТОЛА (22.05.1997 ГОД.).

Издавач:
Здружение на граѓани за реставрација
на културно-историскиот споменик
„ЕВРЕЈСКИ ГРОБИШТА“ - Битола
Република Македонија

Publisher:
Association of citizens to restore
the cultural – historical monument
JEWISH CEMETERY – Bitola
The Republic of Macedonia

Informacii:
Prof. Emilijan Vilos
ul. Epinal 58